

Nr 77.

Ankom till riksdagens kansli den 14 december 1940 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förskilda ändamål å drift- och kapitalbudgeten äskade anslag, hänförliga till tilläggsstat I för budgetåret 1940/41.

(2:a avd.)

Driftbudgeten.

Tredje huvudtiteln.

1:o) **Utrikesdepartementet: Chiffreringsmateriel.** I proposition nr 81 har Kungl. Maj:t under tredje huvudtiteln (Bil. 1, punkt 1, sid. 7) föreslagit riksdagen att till Utrikesdepartementet: Chiffreringsmateriel å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 46,500 kronor.

För anskaffande av inom utrikesförvaltningen erforderlig chiffreringsmateriel anvisade Kungl. Maj:t genom beslut den 1 november 1940 ett belopp av 46,500 kronor att utgå av det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41 under sjunde huvudtiteln uppförda anslaget till allmänna utgifter för försvarsberedskap: förstärkning av den civila administrationen m. m. För täckning av förskottsanvisningen har nu å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1940/41 äskats ett motsvarande anslag.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Utrikesdepartementet: Chiffreringsmateriel* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 46,500 kronor.

Fjärde huvudtiteln.

2:o) **Särskild beredskapsmönstring för år 1941.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under fjärde huvudtiteln (Bil. 2, punkt 1, sid. 9) föreslagit riksdagen att till särskild beredskapsmönstring för år 1941 å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 155,000 kronor.

Bihang till urtima riksdagens protokoll 1940. 11 saml. 2 avd. Nr 77.

Kostnaderna för ifrågavarande mönstringsförfarande beräknas till 155,000 kronor, varav för tryckning av blanketter 23,000 kronor, för mönstringens kungörande 7,000 kronor och för ersättning till kyrkobokförare m. m. 125,000 kronor.

Utskottet. Riksdagen, som bifallit Kungl. Maj:ts proposition nr 68 med förslag till förordning angående särskild beredskapsmönstring för år 1941, tillstyrker att till täckande av de med ifrågavarande mönstringsförfarande förenade kostnaderna anvisas ett anslag av 155,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Särskild beredskapsmönstring för år 1941* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 155,000 kronor.

Sjätte huvudtiteln.

3:o) **Bidrag till vissa kommunikationsändamål.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under sjätte huvudtiteln (Bil. 3, punkt 1, sid. 11 och 12) föreslagit riksdagen att till bidrag till vissa kommunikationsändamål å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Till bidrag till vissa kommunikationsändamål för budgetåret 1940/41 anvisade 1940 års lagtima riksdag ett anslag av 15,000 kronor. Ifrågavarande anslagsbelopp jämte förefintlig reservation har icke visat sig tillräckligt för att tillgodose de ansökningar om ytterligare bidrag, som inkommit eller äro att förvänta till ändamål, som tidigare åtnjutit statsbidrag. Ett ytterligare anslagsbelopp av 10,000 kronor har departementschefen ansett vara erforderligt.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker att för här ifrågavarande ändamål anvisas ytterligare ett anslag av 10,000 kronor, hemställer,

att riksdagen må till *Bidrag till vissa kommunikationsändamål* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Sjunde huvudtiteln.

4:o) **Riksräkenskapsverket: Särskilda kostnader för granskning av vissa militära räkenskaper.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under sjunde huvudtiteln (Bil. 4, punkt 1, sid. 13 och 14) föreslagit riksdagen att till Riks-

räkenskapsverket: Särskilda kostnader för granskning av vissa militära räkenskaper å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 7,500 kronor.

Med hänsyn till att vid de militära centralförvaltningarnas huvudkassor räkenskapsmaterialet efter krigsutbrottet undergått en mycket betydande utökning, har departementschefen funnit angeläget att för granskningen av dessa räkenskaper förstärkning av arbetskrafterna vidtages och att granskningen i görligaste mån påskyndas. För ändamålet i fråga har Kungl. Maj:t å förskottsstat anvisat ett belopp av 7,500 kronor, för vars täckning medel nu åskas.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Riksräkenskapsverket: Särskilda kostnader för granskning av vissa militära räkenskaper å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 7.500 kronor.*

Åttonde huvudtiteln.

5:o) **Föreläsningar i krisfrågor.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under åttonde huvudtiteln (Bil. 5, punkt 1, sid. 15—18) föreslagit riksdagen att till föreläsningar i krisfrågor å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 50,000 kronor.

Det föreliggande förslaget avser att inom den nu befintliga statsunderstödda föreläsningsorganisationen möjliggöra en effektiv föreläsningsverksamhet rörande folkförsörjningen och andra med krisen sammanhängande frågor. Då det icke syntes departementschefen möjligt att för innevarande budgetår ifrågasätta en ytterligare begränsning av den ordinarie föreläsningsverksamheten i syfte att bereda större plats åt föreläsningar i krisfrågor, har departementschefen ansett att medel för dessa föreläsningar böra anvisas å särskilt anslag.

Utskottet vill understryka vikten av att denna föreläsnings- och kursverksamhet ordnas på sådant sätt att det avsedda syftet i upplysningshänseende vinnes.

Utskottet.

Utskottet hemställer.

att riksdagen må till *Föreläsningar i krisfrågor å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 50,000 kronor.*

Nionde huvudtiteln.

6:o) **Ytterligare bidrag till kostnader för transport m. m. av stråfoder.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under nionde huvudtiteln (Bil. 6, punkt 1, sid. 19—21) föreslagit riksdagen att till ytterligare bidrag till kostnader för transport m. m. av stråfoder för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Genom beslut av 1940 års urtima riksdag anvisades å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 dels till kostnader för transport av stråfoder ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, dels ock till statsbidrag för inköp av stråfoder ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

I skrivelse den 15 november 1940 hava lantbruksstyrelsen och statens livsmedelskommission hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels medgiva livsmedelskommissionen att vid ombesörjande av tillförsel av halm till Kalmar, Gotlands och Blekinge län ävensom övriga av missväxt drabbade trakter i riket gälda ej endast transport- och distributionskostnader utan även så stor del av försäljningspriset, att utförsäljning å respektive mottagningsorter kan ske för ett pris av 7 öre per kilogram, dels ock för ändamålet anvisa ett belopp av 400,000 kronor.

Med hänsyn till att marknadspriset inom landet på stråfoder åtminstone tills vidare under konsumtionsåret kommer att ställa sig högt, även om frakt och övriga distributionskostnader täckas av statsmedel, har departementschefen tillstyrkt det av lantbruksstyrelsen och livsmedelskommissionen framförda förslaget.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker på av departementschefen anförda skäl att för här ifrågavarande ändamål anvisas ett belopp av 400,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Ytterligare bidrag till kostnader för transport m. m. av stråfoder* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

7:o) **Bidrag till anskaffande av gasgeneratorer för fiskebåtar m. m.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under nionde huvudtiteln (Bil. 6, punkt 2, sid. 22—26) föreslagit riksdagen att till bidrag till anskaffande av gasgeneratorer för fiskebåtar m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,150,000 kronor.

I skrivelse den 26 oktober 1940 har lantbruksstyrelsen hemställt om anvisande av dels 1,150,000 kronor för utlämnande av bidrag utan återbetal-

ningsskyldighet till anskaffande av gasgeneratorer för fiskebåtar, dels ock likaledes 1,150,000 kronor till en lånefond för inköp och inmontering av gasgeneratorer i fiskebåtar. För ifrågavarande lån borde uppläggas en särskild fond benämnd lånefonden för inköp och inmontering av gasgeneratorer för motordrift i fiskebåtar, vilken fond borde stå under statskontorets förvaltning. Bidrags- och låneverksamheten borde handhavas av lantbruksstyrelsen.

Departementschefen har funnit ofrånkomligt, att bistånd från statsmakternas sida lämnas för att fiskarena skola bliva i tillfälle att övergå till gengasdrift. Denna hjälp från statsmakternas sida har synts departementschefen böra i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag få formen av dels bidrag dels lån. Vid övervägande av frågan i vilken omfattning bidrag och lån böra lämnas, förordar departementschefen, att bidrag måtte lämnas för högst hälften av ifrågavarande kostnader samt lån för högst återstående hälft av samma kostnader. Sammanlagda beloppet av bidrag och lån borde icke överstiga 2,000 kronor. För lånen borde åtnjutas räntefrihet. I fråga om säkerheten för lån syntes departementschefen böra gälla att densamma må kunna eftergivas, då så prövas skäligt.

Beträffande medelsbehovet för ifrågavarande belopp har departementschefen ansett, att ett belopp av 1,150,000 kronor bör anvisas till bidragsverksamheten samt ett lika stort belopp till lånefonden.

Den av departementschefen föreslagna stödverksamheten för gengasdrift på fiskebåtar finner sig utskottet böra tillstyrka. Beträffande frågan i vilken omfattning bidrag och lån böra lämnas ansluter sig utskottet till vad departementschefen härutinnan föreslagit. Utskottet har icke något att invända mot att ett belopp av 1,150,000 kronor anvisas till bidragsverksamheten samt ett lika stort belopp till lånefonden. I fråga om förslaget om anvisande av medel till lånefonden kommer utskottet att göra hemställan under en efterföljande punkt under anslagen till kapitalinvesteringar.

Utskottet.

I detta sammanhang får utskottet framhålla, att enligt vad utskottet har sig bekant fråga uppkommit rörande möjligheterna att beträffande en del fiskebåtar i stället för gengasaggregat inmontera ångmaskiner. Detta spörsmål är för närvarande föremål för utredning av vederbörande myndigheter. Därest det skulle visa sig ändamålsenligt att i viss utsträckning för fiskebåtar övergå till ångdrift, anser utskottet hinder icke böra möta att medel för anskaffande av erforderliga anordningar härför ställas till förfogande från ifrågavarande bidrags- och låneanslag.

Under återopande av det anförda får utskottet med avseende å nu förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må till *Bidrag till anskaffande av gasgeneratorer för fiskebåtar m. m.* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1.150.000 kronor.

Elfte huvudtiteln.

8:o) **Reglering av priserna å vissa jordbruksförnödenheter.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under elfte huvudtiteln (Bil. 7, punkt 1, sid 29—34) föreslagit riksdagen att till reglering av priserna å vissa jordbruksförnödenheter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

En förutsättning för att nuvarande priser å olika jordbruksprodukter skola kunna hållas oförändrade är, framhåller departementschefen, otvivelaktigt att priserna å de viktigare jordbruksförnödenheterna ej undergå några större förändringar. Till dessa förnödenheter höra åtskilliga importvaror såsom oljekakor och flertalet gödningsmedel. Att låta prispbildningen å dessa förnödenheter bli beroende av de mer eller mindre tillfälliga förhållanden, varunder importen för närvarande sker, kan givetvis ej ifrågakomma. Det har därför varit nödvändigt att vidtaga anordningar för utjämning av priserna å olika jordbruksförnödenheter av utländskt ursprung. I sådant syfte har inom livsmedelskommissionen inrättats en clearingkassa för reglering av marknadspriserna inom landet å förnödenheter för jordbrukets behov. Ifrågavarande prisreglering omfattar för närvarande kraftfoder, konstgödsel samt skördegar. Om så befinnes lämpligt kommer regleringen att utvidgas att avse även andra jordbruksförnödenheter.

I nuvarande läge är det emellertid synnerligen angeläget, fortsätter departementschefen, att prisstegringar å de viktigare jordbruksförnödenheterna om möjligt undvikas. Med hänsyn härtill har Kungl. Maj:t den 27 september 1940 från förskottsstat anvisat 3,000,000 kronor att av livsmedelskommissionen användas i mån av behov för reglering av priserna å kraftfoder och gödningsmedel. Detta belopp synes departementschefen nu böra täckas genom att motsvarande summa anvisas under elfte huvudtiteln å tilläggsstat I.

I anslutning härtill framhåller departementschefen, att priserna å de myckenheter kraftfoder, som i fortsättningen kunna förväntas komma att importeras under innevarande budgetår, sannolikt bli väsentligt högre än man tidigare räknat med. För att förhindra en alltför stark stegring i priserna å utländskt kraftfoder torde således erfordras ytterligare medel för clearingkassan. Det medelstillskott som erfordras för clearingkassan har inom livsmedelskommissionen beräknats till 2,000,000 kronor. Departementschefen tillstyrker, att detta belopp blir tillgängligt.

Utskottet.

Mot Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av 5,000,000 kronor för reglering av priserna å vissa jordbruksförnödenheter har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Reglering av priserna å vissa jordbruksförnödenheter* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5.000.000 kronor.

Kapitalbudgeten.

9:o) **Posthusbyggnad i Borgholm.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under kommunikationsdepartementet föreslagit riksdagen (Bil. 9, punkt 1, sid. 49—53) att till posthusbyggnad i Borgholm å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 97,500 kronor.

Det för postkontorslokalen i Borgholm för närvarande gällande hyreskontraktet är uppsagt till upphörande den 1 oktober 1941. Generalpoststyrelsen har på anförda skäl ansett sig icke kunna förorda ett fortsatt förhyrande av lokalen utan föreslagit att en posthusbyggnad uppföres å en postverket tillhörig tomt. Departementschefen tillstyrker förslaget och har icke funnit anledning till erinran mot de för byggnadsföretaget beräknade kostnaderna, 97,500 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i statens affärsverksfonder till *Posthusbyggnad i Borgholm* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 97,500 kronor.

10:o) **Anordningar för lastning och lossning av sockerbeter vid statens järnvägar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under kommunikationsdepartementet föreslagit riksdagen (Bil. 9, punkt 2, sid. 53 och 54) att till anordningar för lastning och lossning av sockerbeter vid statens järnvägar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor

Förevarande förslag avser anvisande av medel för täckande av kostnaderna för de anordningar för lastning och lossning av sockerbeter, om vilkas utförande 1940 års lagtima riksdag fattat beslut.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i statens affärsverksfonder till *Anordningar för lastning och lossning av sockerbeter vid statens järnvägar* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

11:o) **Ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 81 under kommunikationsdepartementet framlagda förslag (Bil. 9, punkterna 3 och 4, sid. 54—56) hemställer utskottet,

att riksdagen må å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 såsom kapitalinvestering i statens affärsverksfonder anvisa

a) till *Ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation* ett reservationsanslag av 400,000 kronor;

b) till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

12:o) **Anordnande av en varuhiss i försvarsdepartementets byggnad.** På därom av Kungl. Maj:t i propositionen nr 81 under kommunikationsdepartementet gjord framställning (Bil. 9, punkt 5, sid. 56 och 57) hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond till *Anordnande av en varuhiss i försvarsdepartementets byggnad* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

13:o) **Ytterligare avsättning till lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under jordbruksdepartementet föreslagit riksdagen (Bil. 10, punkt 1, sid. 59—62) att till ytterligare avsättning till lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Genom beslut av 1940 års urtima riksdag har till lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisats ett reservationsanslag av 6,500,000 kronor.

Med hänsyn till vikten av att stöd alltjämt lämnas för övergång till gengasdrift har departementschefen tillstyrkt ett av kommerskollegium framlagt förslag, att lånefonden förstärkes med 8,000,000 kronor. I samband med förstärkningen av fonden bör, framhåller departementschefen, Kungl. Maj:t erhålla bemyndigande att, därest så skulle visa sig av omständigheterna påkallat, vidtaga erforderliga jämkningar i gällande bestämmelser för erhållande av lån.

Mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag eller vad departementschefen i samband därmed anfört har utskottet, som vill hänvisa till vad utskottet i anledning av propositionen nr 71 anfört rörande ökad användning av vedbränsle för gengasdrift, icke funnit anledning till erinran.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i statens utlåningsfonder till *Ytterligare avsättning till lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

14:o) **Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för fiskebåtar.** Under hänvisning till vad utskottet under punkt 7:o) ovan anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (Bil. 10, punkt 2, sid. 62) hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i statens utlåningsfonder till *Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för fiskebåtar* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,150,000 kronor.

15:o) **Uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under handelsdepartementet föreslagit riksdagen (Bil. 11, punkt 1, sid. 63—65) att till uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 44,500 kronor.

Förevarande förslag avser anvisande av medel för täckande av vissa för ifrågavarande byggnadsföretag uppkomna merkostnader.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond till *Uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 44,500 kronor.

16:o) **Förlagskapital för drift av vissa fartyg.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 81 under folkhushållningsdepartementet föreslagit riksdagen (Bil. 12, punkt 1, sid. 67 och 68) att till förlagskapital för drift av vissa fartyg å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 såsom kapitalinveste-

ring i fonden för förslag till statsverket anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor.

Genom beslut den 18 oktober 1940 har Kungl. Maj:t med stöd av 4 § allmänna förfogandelagen förordnat, att vissa närmare angivna norska ångfartyg, liggande i Göteborgs och Malmö hamnar, skulle tills vidare, tills dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade, upplåtas till kronan.

Med hänsyn till angelägenheten av att ifrågakvarande fartyg så snabbt som möjligt skola kunna tagas i bruk för svensk räkning har Kungl. Maj:t i enlighet med trafikkommissionens hemställda godkända förslag om upplåtelse av fartygen åt vissa svenska rederier samt från förskottsstat ställt erforderliga medel, 450,000 kronor, till förfogande för täckande av kostnaderna för fartygens utnyttjande i svensk fraktfart. Ifrågakvarande kostnader synas departementschefen böra täckas genom ett särskilt reservationsanslag å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår.

Utskottet.

Utskottet, som tillstyrker den äskade medelsanvisningen, hemställer,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till *Förlagskapital för drift av vissa fartyg* å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor.

Stockholm den 14 december 1940.

På andra särskilda utskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Tjällgren*, *Gabrielsson*, *von Stockenström*, *Lindström*, *Heiding*, *Berling*, *Alfred Andersson*, *Larsson* i Varberg och *Anderberg*; samt

från andra kammaren: herrar *Svensson* i Grönvik, *Törnkvist*, *Eriksson* i Stockholm, *Jonsson* i Eskilstuna, *Aqvist*, *Persson* i Falla, *Mårtensson*, *Ericsson* i Sörsjön, *Karlsson* i Munkedal, *Pettersson* i Dahl och *Eriksson* i Frägsta.